

THEMA

WOORDWIJS

Genormeerde vrijheid

Gert Schutte

Liberalen hebben de wind mee. Het gaat veel Nederlanders goed en liberalen zorgen ervoor dat het goed blijft gaan. De overheid treedt terug, de vrijheid van mensen neemt toe. VVD-ers schetsen graag deze verworvenheden van liberaal beleid.

Natuurlijk is dit liberale beeld een vertekening van de werkelijkheid. Met veel agrariërs bijvoorbeeld gaat het helemaal niet goed. Er is sprake van al dan niet verborgen armoede. En vrijheid is in veel gevallen een betrekkelijk begrip.

Toch doen we er goed aan de liberale pretenties serieus te nemen. Liberalen hebben nl. de wind mee, omdat hun gedachtegoed zo nauw aansluit bij onze tijd en cultuur. Individuele vrijheid staat bij velen hoog aangeschreven, ook bij christenen. Algemene normen worden al snel als betuttelend ervaren. Godsdienst is volgens liberalen een zaak voor het hart. Maar hoeveel christenen durven hardop te zeggen dat de dienst van God het hele leven omspant, dus ook het politieke terrein? De invloed van de huidige cultuur houdt geen halt voor de deuren van de kerk en van het christelijk gezin. Bestudering van liberale beginselen heeft dan ook, als het goed is, iets van een blik in de spiegel.

Vrijheid in de Bijbel

Vrijheid is in de ogen van liberalen het recht van een ieder om eigen keuzen te maken, daarbij eigen regels te hanteren en verschoond te blijven van normen die anderen aan de samenleving willen opleggen. Daarom heeft een vrouw het recht te kiezen voor het aborteren van haar ongeboren kind. Geen overheid mag haar als norm opleggen haar ongeboren kind te blijven beschermen. Als mensen ook op zondag willen werken of inkopen doen behoort geen overheid hen daarin te belemmeren.

In deze gedachtegang is 'vrijheid' dus vooral een vrij zijn van binding aan andermans normen. Een wel heel beperkte en eenzijdige betekenis. De Bijbel geeft er een veel bredere en diepere betekenis aan, bijvoorbeeld in Romeinen 6:18. Daar schrijft de apostel dat zijn lezers vrijgemaakt zijn van de zonde en in dienst gekomen van de gerechtigheid. Eerder waren zij slaven van de zonde, vrij van de gerechtigheid (vs. 20). Aan de Galaten schrijft Paulus dan ook: 'Opdat wij waarlijk vrij zouden zijn, heeft Christus ons vrijgemaakt' (5:1). Vrijheid in bijbelse zin is dus niet vrij van andermans normen, maar vrij van de zonde, niet eigen keuzen volgen maar Christus volgen. Echte vrijheid zegt niet alleen iets over jezelf, maar heeft ook betrekking op de ander, op God en de naaste.

De Bijbel genegeerd

Als christenen zullen we dit wel beamen. Wellicht dat christen-liberalen dat persoonlijk ook doen. Maar, zullen zij eraan toevoegen, als liberale partij kunnen we met zo'n religieuze invulling van het vrijheidsbegrip niet uit de voeten.

Die opstelling heeft verstrekkende gevolgen. De dienst van God wordt een privé-zaak, waarvoor je al dan niet kiest. Gods Wet, die voor alle mensen en alle tijden geldt, wordt gediskwalificeerd tot een groepscode, zoals ook andere groepen hun eigen normen kennen. Wat goed is, is in een democratie wat de meerderheid wil. Wil een meerderheid het homohuwelijk, dan komt het er. De minderheid moet zich daaraan maar aanpassen.

Een samenleving waar liberalen het voor het zeggen hebben, ontbeert een gemeenschappelijk fundament, een normering die de grenzen aangeeft van de individuele vrijheid. Dat voelde de programcommissie goed aan toen zij voorstelde in het program te verwijzen naar onder meer de Tien Geboden. Om toch iets van een normering te geven, besloot de partij toen uitdrukkelijk te verwijzen naar de Universele verklaring van de rechten van de mens, vastgesteld door de Verenigde Naties. Dit verhinderde de liberalen echter niet, zich zowel in het euthanasiedebat als bij de invoering van het homohuwelijk niets aan te trekken van kritiek uit binnen- en buitenland, waarin deze mensenrechten aan de orde waren. Men reageerde hierop in de trant van: jammer voor het buitenland dat men daar zover nog niet is. Misschien zal ons voorbeeld hen ooit doen volgen.

Maar, zal een liberaal reageren, op grond waarvan zou de overheid wel rekening moeten houden met de normen die christenen hanteren en niet met die van andere groepen burgers? In wezen is hierop maar één antwoord mogelijk: omdat het gaat om het Woord van God, de Schepper en Onderhouder van alle leven, die door zijn Zoon Jezus Christus over alle

dingen regeert (Mat. 28:18). In het houden van zijn geboden ligt rijke beloning (Ps. 19:12). Zijn Wet is - naar de woorden van prof.dr. K. Schilder - het kleed dat de wereld het beste past. Gods Wet is dan ook geen groepscode, maar de enige norm waarop ieder kan worden aangesproken.

Liberale vrijheid in de praktijk

Het liberalisme heeft vooral de laatste decennia een sterk stempel op de politiek in ons land gedrukt. Zo bracht een liberale minister van justitie al jaren geleden een echtscheidingswetgeving tot stand, waarvan de kern is dat, als een van de echtgenoten wil scheiden, de rechter daaraan ook zal meewerken. Als het zevende gebod van Gods Wet een rol zou hebben gespeeld, zou behoud of herstel van de huwelijksrelatie vooropgesteld zijn, vooral als er kinderen zijn.

Liberalen stonden vooraan bij het voortdurend verruimen van de gokmogelijkheden. Het tiende gebod had de ogen kunnen openen voor de gevaren van de menselijke begeerte naar geld en goed. Nu schrokken velen pas toen tienduizenden gokkers ernstig verslaafd raakten.

VVD-minister Korthals ziet euthanasie als een vorm van zelfbeschikking. De wet die daarvoor ruimte biedt, bevordert onder de noemer van hulp in uitzichtloze situaties een klimaat in Nederland waarin kiezen voor de dood een 'oplossing' betekent voor wie in verder leven niets meer ziet. Wie het zesde gebod negeert, verliest ook de beschermende werking van dat gebod.

Het beroep op de vrijheid van de individuele mens is dan ook misleidend. De mens leeft niet voor zichzelf alleen, maar maakt deel uit van een gemeenschap. Die gemeenschap kan niet functioneren zonder voor ieder geldende regels die de vrijheid normeren. De kern van die regels heeft God al bij de schepping gegeven.

Literatuur:

Een willekeurige selectie van te gebruiken literatuur:

Beginselprogram van de VVD en Liberaal Manifest, <http://docserver.ub.rug.nl/dnpp/polpart/vvd>.

Drs. A.T. Kamsteeg in *Ons Burgerschap*, Groen Katern, 38e jaargang, nr. 9.

Marc Janssens in *Nederlands Dagblad* 14 juli 2001 over Haya van Someren, een liberaal met overtuiging.

Gesprekspunten:

1. Christelijk geloof en liberalisme gaan niet samen. Maar hoe zit dat met christelijk geloof en socialisme? Vergelijk Rienk Janssens in WEGWIJS november 2000.
2. In het verleden werd een vorm van samenwerking tussen de VVD en de (kleine) christelijke partijen niet uitgesloten. Er bestond zelfs een naam voor: de Staphorster variant. Tegenwoordig is dat anders. De ChristenUnie stemt vaker gelijk aan de PvdA dan aan de VVD. Hoe komt dat? Zijn de partijen veranderd?
3. De VVD en D66 zijn de partijen van de individualisering. Maar is nadruk op de individuele mens wel verkeerd? De Bijbel leert toch ook dat iedere mens een uniek schepsel is, geschapen naar Gods beeld, toegerust met verschillende talenten?
4. Het liberalisme past bij de huidige cultuur. Herkent u voorbeelden van liberaal denken en handelen onder christenen?